

Селәнә эдл-ахуг меддж гардхмн

Танъгъчин эдл-ахуг болн культуриг цааранднь улм хурдар бодлулхин тӱрӱр, мана танъгъчин куч-кӱлсчир, ман-ахир-дуур болгч Кара-чаево-Черкесск автономн областин куч-кӱлсчирлӱ ик маргъата социалистическ дӱрлдӱ делгрӱлдж йовцхана. Эн дӱрлдӱнд танъгъчин цуг колхозмуд болн совхозмуд, МТС-д, цуг предприятияс цугъарн орлцджацхана.

Эн ним кучтӱ маргъата социалистическ дӱрлдӱнӱ унъгутхнӱ—хойр областин эдл-ахуг, культуриг цааранднь улм бодлулхин тӱлӱ цуг олнаӱмтнӱ батта зӱрмг ноолда бӱрдӱлгън болджана.

Малиг сӱанӱр ӱвлзӱллгън, ӱвлӱс менд авч гарлгън, малас бӱрн-бӱтн сӱн тӱл авлгън—эн тоот социалистическ эдл-ахуг цааранднь улм бодлулгънӱ гӱджрмг тӱрмӱдӱс негнӱ мӱн.

Социалистическ мал-гер делгрӱллгън—цуг олнаӱмтнӱ керг. Сӱл джилмӱдт селӱнӱ-эдл-аху зӱвӱр сӱн диилврмӱд бӱрснӱ медгднӱ. Болв зуг дуту-дунднӱ бас йир ик.

Селӱнӱ эдл-ахуг муугъар гардсна учрар, селӱнӱ эдл-ахун танъгъчин управлень, танъгъчин партийн организацин 18-ч конференц дее рчанъгъ гидг шалгӱллгънла харгъла. Танъгъчин управленӱ толгъачирнӱ, кӱдлӱчирнӱ, тедӱ мет специалстирнӱ чигн, колхозмудар, совхозмудар, МТС-р йир багъар тӱгӱлдж, эргдж йовцхана. Тер учрар чигн, дорагъар, бӱӱрн газрар, юн болджахинӱ, колхозмудин болн совхозмудин бӱӱдлиг сӱанӱр эдн медцхӱхш. Тиигхлӱ гардвр ямаран болх зӱвтӱв?

Селӱнӱ эдл-ахун бӱӱдлиг сӱанӱр медл уга, колхозмуд болн совхозмуд, МТС-д ямаран кевӱр кӱдлдж йовцхачинӱ медлго, сӱн гардвр ӱгхвгидж тоолдж белшго.

Онъгрсн, 1957-ч джил танъгъчин зӱрм совхозмуднӱ сӱн диилвр бӱрсн болдг болв чигн, теднӱс кесгнӱ ик гарута гарв. Колхозмудин белддж гаргъдлӱх эдл-уушин ӱврӱ ӱннӱ ода чигн бӱдӱн, килврлдж ӱгчӱхш. Нидн джил танъгъчин совхозмудас 17-нӱ сӱн орута болцхав, эдн 200 сай арслнӱга олзта болдж гарцхав. Болв зуг 15 совхозмудик гару ӱзв, эднӱ гарунӱ 16 сай арслнӱ болв.

Кесг колхозмуд болн совхозмуд хӱбнӱс киргъдж ахноосна тоогъан икдӱлдж чадсн уга, ноосиг эдн йир багъар киргъдж авб. Тер колхозмуд, совхозмудин нерднӱ ним: совхозмуд—„Буратинский“, „За-

пальный“, „Кировский“, дакар 108-ч номертӱ совхоз, Элст балгъсн шидрк колхозмуд „Страна Советов“, „Победа“, „Дружба“, Сарпинск района „40 лет Октября“, „Путь Ленина“, Ильичин нертӱ колхозмуд.

Селӱнӱ эдл-аху бодлулгъӱр нег ӱлӱ мал ӱсклгъӱр, эн джил, йир ик даалгъврта тӱрмӱд мана танъгъчин бин тӱвгдлжӱнӱ.

Колхозмудиг болн совхозмудиг гарутагъас орута болгъдж кӱдлулгън йир ик тӱр.

Малд батта ӱлвг идх-уухинӱ белдл уга, мал ӱсклдж болшго. Тер тӱлӱд малин хот-хол белдлгън, колхозмудин болн совхозмудин юмна тӱрӱнд кучӱх зӱвтӱ тӱрнӱ. ӱлвг идх-уухта болхла малин ӱслт икдх, гарунӱ багърх, колхозмудин болн совхозмудин орунӱ икдх учрта.

Мал ӱсклгънӱ тӱрмӱд дотр, мал ӱвлзӱллгън болн малин тӱл авлгъна кӱдлмш, теднӱс, тер тӱрмӱдӱс салгъдж болшго тӱрмӱд.

Эн тӱрмӱд—мана эндрк ӱдрӱ тӱрмӱд. Ода хурагдджах, куч-кӱлсчирин депутатирин танъгъчин Советин сессий, эн тӱрмӱдӱр кӱр-кӱундвр келж шиидвр гаргъхмн.

Мал ӱвлзӱллгънд, эн джил танъгъчин колхозмуд болн совхозмуд цугъарн мел текш сӱанӱр белдвр деагрӱлдж чадв гидж келдж болшго. Олнд сӱн чигн бӱӱнӱ, мунӱ чигн бӱӱнӱ. Элст балгъсн шидрк колхозмуд, Юстинск района совхозмуд болн колхозмуд ӱвлд муугъар белдвр кецхӱсн, тер цагин дуту-дунд йовдлмудас кесгнӱ ода чигн ӱлдж кӱдлмшт саалтг бола йовна.

Малин тӱл авлгъна кӱдлмш ул уга ӱклгдхмн. Эн йир ик даалгъврта тӱр.

Ямаран белдвр кегдх болна тер кӱдлмшин ашнӱ тӱунӱс медгдхмн. Зӱрм районсин партийн организац; нег ӱлӱ Яшкульск района партийн организац эн кӱдлмшиг йир муугъар кедж йовцхана. Шидрӱс эн кӱдлмшиг ӱс ясурухла—хӱбнӱн йир му болдж тусх учрта.

Селӱнӱ эдл-ахуг, партийн болн советск организац, эдл-ахун гардачир, темдгтӱ, тодрха кевӱр, цаадк-наадкинӱ сӱанӱр меддж гардцхӱх зӱвтӱ. Колхоз болгънд, совхоз болгънд юн дуту, юн кергтӱгъинӱ медджӱх зӱвтӱвдн.

Партийн болн советск организац, танъгъчин цуг куч-кӱлсчир, 1958-ч джилиг селӱнӱ эдл-ахугин цаарандк улм бӱдлтин джилд хӱврӱлхин тӱлӱ шунлтта кевӱр ноолдцхӱх зӱвтӱ.